

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

С.В. Дворкін, С.В. Телятник

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних завдань

з курсу

«ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЖКГ»

*(для студентів денної форми навчання спеціальностей 7.092203, 8.092203 –
«Електромеханічні системи автоматизації та електропривод»)*

ХАРКІВ – ХНАМГ – 2009

Методичні вказівки до виконання практичних завдань з курсу «Організація та управління на підприємствах ЖКГ» (для студентів денної форми навчання спеціальностей 7.092203, 8.092203 – «Електромеханічні системи автоматизації та електропривод»). Укл.: Дворкін С.В., Телятник С.В. – Х.: ХНАМГ, 2009. – 32 с.

Укладачі: Сергій Володимирович Дворкін,
Сергій Вікторович Телятник

Рецензент: доц. О.В. Димченко

Схвалено кафедрою міської і регіональної економіки,
протокол № 1 від 28.08.2009 р.

ЗМІСТ

<i>Вступ</i>	4
<i>Змістовий модуль 1 «ЖКГ: структура, організація управління, мотивація праці»</i>	5
Практичні завдання.....	5
Тестові завдання.....	8
Запитання для перевірки знань.....	10
<i>Змістовий модуль 2 «Функції планування та контролю: загальні засади, галузеві особливості, фінансово-інвестиційний аспект»</i>	12
Практичні завдання.....	12
Тестові завдання.....	17
Запитання для перевірки знань.....	21
<i>Змістовий модуль 3 «Управління розвитком підприємства: якість та інновації»</i>	23
Практичні завдання.....	23
Тестові завдання.....	26
Запитання для перевірки знань.....	30
<i>Список літератури</i>	31

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

«ЖКГ: структура, організація управління, мотивація праці»

Практичні завдання

Завдання 1.1. Робітник п'ятого розряду протягом розрахункового місяця відпрацював 22 дні при тривалості робочої зміни 8 год. Запропоноване виробниче завдання виконано на 107 %. Погодинна тарифна ставка робітника п'ятого розряду дорівнює 4,45 грн. Встановлений розмір премії складає: за виконання плану - 20 %, за кожний відсоток перевиконання плану - 2,5 % від тарифного заробітку. Визначити загальну величину місячної заробітної плати робітника п'ятого розряду.

Завдання 1.2. За даними таблиці встановити розцінку на виготовлення металовиробу.

Вихідні дані

Вид операції	Розряд робітника	Норма часу на виконання операції, хв.
Ливарна	3-й	3,9
Шліфувальна	4-й	2,7
Токарна	5-й	3,8
Фрезувальна	5-й	2,8
Зварювальна	6-й	4,1

Завдання 1.3. На виробничому підприємстві переважає відрядно-преміальна система оплати праці. Робітник-відрядник протягом розрахункового місяця відпрацював 169 людино-год і виготовив 430 деталей. Норма часу на виготовлення однієї деталі становить 0,35 людино-год, а розцінка – 2,95 грн. за одну виготовлену деталь. Передбачувана премія робітникам нараховується в наступних розмірах: за виконання встановленої виробничої норми - 15 %; за кожний відсоток перевиконання норми – 3,0 % від відрядного заробітку. Визначити загальну суму нарахованої заробітної плати робітника-відрядника за місяць.

Завдання 1.4. Обчислити загальну суму заробітної плати допоміжного робітника, який обслуговує основних робітників-відрядників, за розглянутих далі умов праці. Установлена норма обслуговування допоміжним робітником складає 10 робітників-відрядників. Норма виробітку кожного основного робітника-відрядника становить 7 виробів за одну зміну тривалістю 8 год. За розрахунковий місяць виготовлено 1620 одиниць продукції. Тарифна ставка допоміжного робітника дорівнює 4,35 грн. за годину. Розмір премії за виконання виробничого завдання встановлено на рівні 30 % від тарифного заробітку. Обчислити річний фонд заробітної плати виробничого цеху підприємства.

Завдання 1.5. Визначити загальну заробітну плату спеціаліста, виходячи з такої інформації. Посадовий оклад спеціаліста дорівнює 1172 грн. за місяць. За нормальних умов господарювання спеціалісту нараховується премія, розмір якої становить 30 % від посадового окладу. У розрахунковому місяці спеціаліст відпрацював 23 робочих дні, 2 дні перебував у відрядженні й один день у відпустці без збереження заробітної плати.

Завдання 1.6. У виробничому цеху підприємства протягом розрахункового року має працювати 22 робітники четвертого розряду. Тарифна ставка робітника четвертого розряду становить 4,52 грн. за годину. Річний фонд робочого часу одного робітника складає 1768 год. Коефіцієнт виконання виробничих норм у середньому очікується на рівні 1,15. Обчислити річний фонд заробітної плати виробничого цеху підприємства.

Завдання 1.7. Робітник-погодинник 5-го розряду відпрацював за місяць 166 год. За виконання місячного завдання виплачується премія в розмірі 25 %, а за кожний відсоток перевиконання планового завдання підприємством – ще 2,0% тарифного заробітку. Завдання підприємство виконало на 104,5 %. Визначити місячний заробіток робітника.

Завдання 1.8. Висококваліфікований робітник п'ятого розряду протягом розрахункового місяця відпрацював 23 дні при тривалості робочої зміни 8 год. Запропоноване виробниче завдання виконано на 105 %. Погодинна тарифна ставка робітника п'ятого розряду дорівнює 4,26 грн. Встановлений розмір

премії складає: за виконання плану - 15 %, за кожний відсоток перевиконання плану - 1,5 % від тарифного заробітку. Визначити загальну величину місячної заробітної плати робітника п'ятого розряду.

Завдання 1.9. Погодинник VI розряду відпрацював за місяць 184 год. Годинна тарифна ставка робітника VI розряду 5,56 грн. За діючим на підприємстві положенням за виконання місячного завдання виплачується премія в розмірі 8%, за кожен процент перевиконання завдання - 1,5% заробітку робітника за тарифом. Завдання виконано на 106%. Визначити заробіток робітника при погодинно-преміальній системі оплати праці.

Завдання 1.10. Робітник-відрядник IV розряду виготовив за 8-годинну зміну 35 виробів при нормі часу на один виріб 15 хв. Робота тарифікується за V розрядом. Визначити процент виконання норми виробітку, відрядну заробітну плату й питому вагу тарифу у відрядному заробітку.

Завдання 1.11. Праця робітника оплачується за відрядно-прогресивною системою, вихідна база для нарахування прогресивних доплат—108% виконання норм виробітку. При виготовленні продукції понад вихідну базу розцінок подвоюють. Розрахувати загальну суму заробітної плати робітника, якщо його годинна тарифна ставка 5,35 грн., вона відповідає розряду робіт, за 22 робочих дні, тривалістю 8,2 год., він виконав роботи обсягом 209,3 нормо-год.

Завдання 1.12. Визначити загальну заробітну плату спеціаліста, виходячи з такої інформації. Посадовий оклад спеціаліста дорівнює 1427 грн. за місяць. За нормальних умов господарювання спеціалісту нараховується премія, розмір якої становить 25 % від посадового окладу. У розрахунковому місяці спеціаліст відпрацював 24 робочих дні, 3 дні перебував у відрядженні й один день у відпустці без збереження заробітної плати.

Завдання 1.13. Робітник-погодинник 5-го розряду відпрацював за місяць 176 год. За виконання місячного завдання виплачується премія в розмірі 30 %, а за кожний відсоток перевиконання планового завдання підприємством – ще 2,5% тарифного заробітку. Завдання підприємство виконало на 106,2 %. Визначити місячний заробіток робітника.

Тестові завдання

1. Особливості міського господарства:

- а) рівномірність споживання; в) місцевий характер діяльності;
б) реальний історизм; г) комплексний характер розвитку.

(4 бали)

2. Житлово-комунальне господарство включає до свого складу:

- а) житлове господарство; в) зовнішній благоустрій;
б) банки і торговельні організації; г) комунальне господарство.

(4 бали)

3. До складу міського господарства відносяться такі галузі:

- а) побутові послуги; в) охорона здоров'я;
б) зовнішня торгівля; г) міська торгівля.

(4 бали)

4. До санітарно-технічних підприємств відносяться:

- а) пральні; в) водопостачання;
б) шляхове господарство; г) звалища побутових відходів.

(4 бали)

5. До енергетичних підприємств відносяться:

- а) зелене господарство; в) комунальні котельні;
б) електропостачання; г) каналізація.

(4 бали)

6. До підприємств міського благоустрою відносяться:

- а) зелене господарство; в) шляхове господарство;
б) зовнішнє освітлення; г) каналізація.

(4 бали)

7. За формами власності житловий фонд є:

- а) державним; в) приватним;
б) регіональним; г) кооперативним.

(4 бали)

8. Які функції керування ви знаєте:

- а) планування;
- б) мотивація;
- в) контроль;
- г) реорганізація.

(4 бали)

9. За основними групами потреб розрізняють мотивацію:

- а) трудову;
- б) негативну;
- в) матеріальну;
- г) зовнішню.

(4 бали)

10. За способом використання розрізняють мотивацію:

- а) статусну;
- б) внутрішню;
- в) нормативну;
- г) стимулюючу.

(4 бали)

11. За джерелами виникнення розрізняють мотивацію:

- а) зовнішню;
- б) примусову;
- в) внутрішню;
- г) позитивну.

(4 бали)

12. Погодинна форма оплати праці використовується за таких умов:

- а) точний облік кількості продукції неможливий;
- б) основним критерієм є якість;
- в) основним критерієм роботи є кількість продукції

(3 бали)

13. За спрямованістю на досягнення цілей розрізняють мотивацію:

- а) негативну;
- б) позитивну;
- в) нормативну;
- г) внутрішню.

(4 бали)

14. Розрізняють такі форми оплати праці:

- а) акордна;
- б) погодинна;
- в) погодинно-преміальна;
- г) відрядна.

(4 бали)

15. Відрядна форма оплати праці передбачає існування таких систем:

- а) відрядно-преміальна;
- б) погодинна;
- в) відрядно-прогресивна;
- г) погодинно-преміальна.

(4 бали)

16. Для відрядної форми оплати праці характерна оплата за:

- а) кількість виробленої продукції;
- б) кількість відпрацьованого часу;
- в) кількість наданих послуг;
- г) посадовий оклад.

(4 бали)

Студент _____

гр. _____

Загальна кількість балів тесту – 63.

Таблиця 1. - Критерії оцінки тесту

Відсоток балів, набраних в результаті виконання тестового завдання	Кількість отриманих балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
0 - 25 %	0-15 балів	«Незадовільно»	F
26 – 50 %	16-31 балів	«Незадовільно»	FX
51 – 60 %	32-38 балів	«Задовільно»	E
61 – 70 %	39-44 балів	«Задовільно»	D
71 – 80 %	45-50 балів	«Добре»	C
81 – 90 %	51-57 балів	«Добре»	B
90 – 100 %	58-63 балів	«Відмінно»	A

Запитання для перевірки знань

1. Назвіть особливості міського господарства.
2. Дайте визначення поняття “Міське господарство”.
3. У чому полягає соціальна значущість діяльності підприємств житлово-комунального господарства?
4. Які галузі включає міське господарство?
5. Наведіть класифікацію житлового фонду за формами власності.

6. У чому виявляється взаємозв'язок міського господарства з промисловістю?
7. Які завдання вирішує житлове господарство?
8. Які функції керування ви знаєте?
9. Розкрийте сутність категорії „організація”.
10. Особливості організації і управління на підприємствах житлового господарства.
11. Особливості організації і управління на підприємствах комунального господарства.
12. Особливості організації і управління на підприємствах зовнішнього міського благоустрою.
13. Поясніть сутність категорії «мотиви».
14. Назвіть учених, які зробили суттєвий внесок у створення та розвиток теорій мотивації.
15. Сформулюйте загальні положення змістових теорій мотивації.
16. Розкрийте основні положення та ідеї теорії Маслоу.
17. У чому полягає особливість моделі Портера–Лоулера? Які її сильні та слабкі сторони ви бачите?
18. Які форми і системи оплати праці ви знаєте?
19. Які форми оплати праці використовують у комунальному господарстві?
20. Що таке тарифна система оплати праці?
21. Які основні переваги погодинної форми оплати праці?
22. Які основні переваги відрядної форми оплати праці?
23. Охарактеризуйте особливості організації оплати праці на підприємствах ЖКГ.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

«Функції планування та контролю: загальні засади, галузеві особливості, фінансово-інвестиційний аспект»

Практичні завдання

Завдання 2.1. Розрахувати загальний прибуток (збиток) підприємства, якщо відомо, що доходи від основної діяльності становлять 4670 тис. грн., доходи від реалізації інших цінностей - 1250 тис. грн., матеріальні витрати становлять - 1453,2 тис. грн., витрати на оплату праці - 3832,5 тис. грн., відрахування на соціальні заходи - 1472,5 тис. грн., амортизація основних фондів - 435,8 тис. грн., інші витрати - 112,2 тис. грн.

Завдання 2.2. Визначити суму доходів, експлуатаційних витрат, збитки від перевезення пасажирів (реалізації), а також загальний прибуток (збиток) трамвайного господарства, використовуючи дані наступної таблиці.

Вихідні дані

Показники	Од. виміру	План	За звітом
1. Перевезено пасажирів	тис. пас.	105000	109280
2. Середній тариф	коп.	72,0	80,5
3. Собівартість 1 перевезення	коп.	90,1	95,7
4. Доходи	тис. грн.	?	?
5. Експлуатаційні витрати	- // -	?	?
6. Збитки від реалізації (перевезення пасажирів)	- // -	?	?
7. Прибуток від перевезення вантажів	- // -	6540	7230
8. Прибуток (+) або збиток (-) від реалізації інших цінностей	- // -	872	486
9. Загальний прибуток	- // -	?	?

Завдання 2.3. Визначити прибуток підприємства в четвертому кварталі, коли відомо, що доходи від основної діяльності у третьому кварталі склали 669 тис. грн., витрати від основної діяльності – 582 тис. грн., в четвертому кварталі доходи від основної діяльності складуть 705 тис. грн.

Завдання 2.4. Визначити прибуток підприємства у другому кварталі, коли відомо, що доходи від основної діяльності в першому кварталі склали 980 тис. грн., витрати від основної діяльності – 792,5 тис. грн., у II кварталі доходи від основної діяльності збільшаться на 12 %.

Завдання 2.5. Визначте і проаналізуйте структуру витрат (за економічними елементами) підприємства, використавши дані наступної таблиці.

Вихідні дані

Елементи витрат	2007 р.		2008 р.		2009 р.	
	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
1. Матеріальні витрати	1142,6		1277,7		1453,3	
2. Витрати на оплату праці	2607,5		3213,1		3832,8	
3. Відрахування на соціальні заходи	980,2		1193,9		1472,5	
4. Амортизація основних фондів і нематеріальних активів	509,9		510,3		435,1	
5. Інші витрати	133,5		128,3		109,8	
Всього витрат	5373,7		6323,3		7303,5	

Завдання 2.6. Виробничий проект потребує інвестування 7150 тис. грн. і дасть змогу отримувати протягом п`яти років щорічний чистий прибуток у розмірі 1320 тис. грн. У той же час є можливість інвестувати ті самі 7150 тис. грн. на фінансовому ринку в малоризиковані інструменти під 12,5 % річних. Визначити доцільність такого проекту.

Завдання 2.7. Визначити доходність інвестування, якщо активи інвестора на початку року оцінювалися в 205 тис. грн., а наприкінці року могли бути продані за 134 тис. грн.

Завдання 2.8. Якому поточному еквіваленту відповідає сума 190 тис. грн., яку інвестор сподівається отримати впродовж третього року реалізації свого проекту (ставку дисконтування для приведення інвестор бере на рівні 4,5% для першого року, 6 % - для другого року і 7,7 % - для останніх трьох років)?

Завдання 2.9. Якому обсягу коштів сьогодні еквівалентна сума 254 тис. грн., яку одержать через п'ять років (річний процент – 13,2 %)?

Завдання 2.10. Які кошти треба мати сьогодні, щоб через шість років повернути борг у сумі 742 тис. грн. (банківський депозитний процент у перші три роки 5,4 %, у наступні три роки – 8,1 %)?

Завдання 2.11. Визначити сьогоднішню вартість 6500 тис. грн., які повинні бути виплачені через 5 років. Напротязі цього періоду на первісну вартість нараховувались проценти за ставкою 7 % річних.

Завдання 2.12. Якому поточному еквіваленту відповідає сума 212 тис. грн., що її інвестор сподівається отримати впродовж третього року реалізації свого проекту (ставку дисконтування для приведення інвестор бере на рівні 6,2 % для першого року, 7,8 % - для другого року і 8,5 % - для останніх трьох років)?

Завдання 2.13. Визначити рівень інвестиційного ризику (через невизначеність майбутніх доходів) при інвестуванні 112 тис. грн. у прості акції виробничого підприємства, якщо у попередні 7 років на одну акцію номінальною вартістю 2 грн. виплачувалися дивіденди (відповідно за роками), грн.: 0,1; 0,3; 0,15; 0,1; 0,12; 0,03; 0,07.

Завдання 2.14. Вибрати проект з меншим рівнем ризику (за коефіцієнтом варіації), якщо п'ять прогнозних розрахунків дали такі результати очікуваного прибутку за проектом (тис. грн.):

Вихідні дані

Проект	Прогноз				
	1	2	3	4	5
А	100	120	110	90	130
Б	60	37	43	64	55

Завдання 2.15. Визначити рівень ризику за проектом (у вигляді коефіцієнта варіації), якщо розрахунки дали три варіанти можливого прибутку: 60, 80 і 90 тис. грн.

Завдання 2.16. Вибрати проект з меншим ризиком: за першим проектом передбачено чотири варіанти прогнозу приведеної вартості (100, 120, 93, 107 тис. грн.), за другим проектом – три варіанти (50,61,43 тис. грн.).

Завдання 2.17. Для визначення кількісної оцінки рівня ризику за проектом розрахувати середньоквадратичне відхилення можливих варіантів прибутку від його середнього значення (прогнозні розрахунки показали такі рівноочікувані варіанти одержання прибутку: 60, 80 і 70 тис. грн.).

Завдання 2.18. Для трирічного інвестиційного проекту прогнозується загальний приведений прибуток 87 тис. грн. (песимістичний прогноз), 98 тис. грн. (найвірогідніший прогноз) і 103 тис. грн. (оптимістичний прогноз). Треба визначити рівень ризику (тобто невизначеності) при прогнозуванні прибутку за проектом.

Завдання 2.19. Провести аналіз чутливості проекту за окремими факторами, що приведені нижче. Базовий варіант розрахунку чистої приведеної вартості проекту - у табл. Необхідно розрахувати рейтинг впливу окремих факторів (практично це оцінка еластичності зміни показника ефективності проекту на зміну фактора ризику), розрахувати варіантні значення NPV при зміні факторів (обсягу реалізації, ціни реалізації одиниці продукції, собівартості одиниці продукції, обсягу інвестицій, ставки дисконтування) на 15 %.

Табл. Базовий варіант розрахунку приведеної вартості проекту

Рік	Інвестиції, тис. грн.	Обсяг реалізації, одиниць продукції	Ціна одиниці продукції, тис. грн.	Собівартість одиниці продукції, тис. грн.	Ставка дисконтування (r), %	Коефіцієнт приведення $\frac{1}{(1+r)^t}$	NPV [(гр.4 - гр.5) гр. 3 - гр.2] * гр. 7 тис. грн.
1	2	3	4	5	6	7	8
1	90	240	0,6	0,42	10	0,909	-42
2		270	0,6	0,37	10	0,826	51
3		270	0,6	0,37	10	0,751	46
Разом							NPV=55

Завдання 2.20. Необхідно визначити рівень ризику інвестування 120 тис. грн. у прості акції виробничого підприємства в акціонерній формі. Інвестор сподівається на регулярне отримання поточного доходу у вигляді дивідендів. За останні 5 років на кожну з цих акцій виплачувалися такі дивіденди: 6, 3, 5, 2, 3 грн.

Завдання 2.21. Визначити рівень ризику за проектом (у вигляді коефіцієнта варіації), якщо розрахунки дали чотири варіанти можливого прибутку: 120, 135 і 158 тис. грн.

Завдання 2.22. Доходи підприємства за останні чотири роки зростали такими темпами (% до попереднього року): перший рік - 99,0; другий - 102,0; третій - 103,8 і четвертий - 105,3. За наведеними вище даними дати оцінку динаміці зміни доходів за весь період.

Завдання 2.23. Виручка від реалізації послуг підприємством ЖКГ (Д) у звітному періоді проти базисного зросла на 6,8 %, а чисельність працівників (Т) за цей час збільшилась на 3,5 %. Визначити приріст наданих послуг за рахунок зміни продуктивності праці (V).

Завдання 2.24. Обсяг наданих послуг на комунальному підприємстві у звітному періоді по відношенню до базисного збільшився на 9,1 %, величина основних фондів за цей же період зросла на 2,8 %. Дати узагальнюючу оцінку ефективності використання фондів на цьому підприємстві. Для розв'язання цієї задачі необхідно використати правило взаємозв'язку абсолютних рівнів аналізованих показників і їх індексів.

Завдання 2.25. Доходи підприємства ЖКГ за останні п'ять років зростали такими темпами: перший рік – 3995 тис. грн.; другий – 4321,5 тис. грн.; третій – 4741,0 тис. грн.; четвертий рік – 4972,5 тис. грн. і п'ятий рік – 5241,8 тис. грн. За наведеними вище даними дати оцінку динаміці зміни доходів за весь період, використавши метод “ряди динаміки”.

Завдання 2.26. Виручка від реалізації послуг підприємством (Д) у звітному періоді проти базисного зросла на 8,5 %, а чисельність працівників (Т)

за цей час збільшилась на 4,9 %. Визначити приріст наданих послуг за рахунок зміни продуктивності праці (V).

Завдання 2.27. Доходи (Д) від перевезення пасажирів трамвайно-тролейбусним управлінням в базисному періоді становили 6450 тис. грн., кількість перевезених пасажирів (А) у звітному періоді проти базисного зменшилася на 2,2 %, а середній тариф (Т) на перевезення одного пасажира за цей час підвищився на 3,6 %.

Визначити вплив кожного з факторів окремо на загальну зміну доходу трамвайно-тролейбусного управління.

Тестові завдання

1. До методів, що найчастіше використовуються під час планування, можна віднести:

- а) граничний;
- б) кумулятивний;
- в) нормативний;
- г) балансовий.

(4 бали)

2. Існують такі форми планування:

- а) директивне;
- б) тактичне;
- в) індикативне;
- г) міжгалузеве.

(4 бали)

3. Залежно від змісту планових рішень планування буває:

- а) індикативне;
- б) тактичне;
- в) оперативно-календарне;
- г) стратегічне.

(4 бали)

4. За економічними елементами витрати класифікуються на:

- а) постійні;
- б) однорідні;
- в) матеріальні;
- г) витрати на оплату праці.

(4 бали)

5. *За ступенем залежності від обсягу виробництва розрізняють витрати:*

- а) постійні витрати;
- б) основні витрати;
- в) змінні витрати;
- г) накладні витрати.

(4 бали)

6. *До елемента “Матеріальні витрати” належать:*

- а) сировина й матеріали;
- б) покупні матеріали, що використовуються у процесі виробництва продукції;

в) придбане у сторонніх підприємств і організацій паливо;

г) відшкодування витрат за участь у виставках, ярмарках;

д) платежі з обов'язкового страхування майна підприємства;

е) витрати на оплату процентів за фінансовими кредитами.

(6 балів)

7. *За участю у виробничому процесі розрізняють витрати:*

- а) одноелементні;
- б) виробничі;
- в) матеріальні;
- г) позавиробничі.

(4 бали)

8. *За ступенем однорідності розрізняють витрати:*

- а) одноелементні статті витрат;
- б) комерційні витрати;
- в) комплексні статті витрат;
- г) відрахування на соціальні заходи.

(4 бали)

9. *Визначити помилкові твердження:*

а) *Комунальними тарифами* називають систему ставок, за якими підприємства житлово-комунального господарства реалізують свою продукцію (послуги) споживачам;

б) *Під операційною діяльністю* підприємства розуміється діяльність, що спричиняє зміну розміру та складу власного і залученого капіталу;

в) *валовий прибуток (збиток)* - розраховується як різниця між прибутком від звичайної діяльності до оподаткування та сумою податків з прибутку;

г) *Прибуток (збитки)* підприємств міського електричного транспорту визначають за різницею між доходами, одержаними від перевезення пасажирів, і собівартістю їх перевезення.

(4 бали)

10. За участю у технологічному процесі розрізняють витрати:

а) основні;	в) непрямі;
б) накладні;	г) активні.

(4 бали)

11. За місцем утворення витрати поділяються на:

а) накладні;	в) витрати підприємства в цілому;
б) змінні;	г) витрати структурного підрозділу.

(4 бали)

12. До змінних витрат відносять:

а) матеріальні витрати;	в) витрати на реалізацію продукції;
б) амортизаційні відрахування;	г) адміністративні та управлінські витрати.

(4 бали)

13. За об'єктами вкладення майна (коштів) розрізняють інвестиції:

а) приватні інвестиції;	в) реальні інвестиції;
б) короткострокові інвестиції;	г) фінансові інвестиції.

(4 бали)

14. За періодом інвестування інвестиції поділяють на:

а) короткострокові інвестиції;	в) внутрішні інвестиції;
б) державні інвестиції;	г) довгострокові інвестиції.

(4 бали)

15. За характером участі в інвестуванні розрізняють інвестиції:

а) прямі інвестиції;	в) непрямі інвестиції;
б) реальні інвестиції;	г) фінансові інвестиції.

(4 бали)

16. За формами власності інвесторів розрізняють інвестиції:

а) спільні інвестиції;	в) приватні інвестиції;

б) державні інвестиції; г) внутрішні інвестиції.

(4 бали)

17. За регіональною ознакою розрізняють інвестиції:

а) внутрішні інвестиції; в) прямі інвестиції;

б) іноземні інвестиції; г) реальні інвестиції.

(4 бали)

18. Якщо індекс доходності менший за одиницю, то проект треба:

а) прийняти;

б) відхилити.

(2 бали)

19. Визначте помилкові твердження:

а) *Пряме інвестування* здійснюють інвестори, які безпосередньо добирають об'єкти інвестування та вкладають в них кошти (майно, активи);

б) Під *реальними інвестиціями* розуміють вкладення коштів у реальні активи – матеріальні та нематеріальні (іноді інвестиції в нематеріальні активи, що пов'язані з науково-технічним прогресом, характеризують як інноваційні);

в) *Внутрішні інвестиції* здійснюють в об'єкти інвестування, які знаходяться поза межами держави;

г) *Дисконтування* – це процес отримання сьогоденного еквівалента вартості коштів, що мають бути в майбутньому.

(4 бали)

20. До методів оцінювання ризику відносять:

а) статистичний; в) комбінований;

б) експертний; г) логарифмічний.

(4 бали)

21. Основними інструментами статистичного методу є:

а) варіація; в) дисконтування;

б) комбінування; г) дисперсія.

(4 бали)

22. Визначте помилкові твердження:

а) *Ряд динаміки (динамічний ряд)* - це послідовність чисел (рівнів), що характеризує зміну явища в часі;

б) *Суть прийому деталізації* полягає в тому, що аналізовані процеси і явища послідовно розкладають за різними ознаками на окремі складові частини;

в) *Абсолютний приріст* це відношення абсолютного приросту до попереднього або початкового рівня.

(3 бали)

24. *Найважливішими прийомами (способами) упорядкування, систематизації, наукової обробки і узагальнення економічної інформації є:*

а) порівняння;

в) метод ланцюгових підстановок;

б) балансовий прийом;

г) метод негативної регресії.

(4 бали)

Студент _____ гр. _____

Загальна кількість балів тесту – 91.

Таблиця 2. - Критерії оцінки тесту.

Відсоток балів, набраних у результаті виконання тестового завдання	Кількість отриманих балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
0 - 25 %	0-22 балів	«Незадовільно»	F
26 – 50 %	23-45 балів	«Незадовільно»	FX
51 – 60 %	46-54 балів	«Задовільно»	E
61 – 70 %	55-63 балів	«Задовільно»	D
71 – 80 %	64-73 балів	«Добре»	C
81 – 90 %	74-82 балів	«Добре»	B
90 – 100 %	83-91 балів	«Відмінно»	A

Запитання для перевірки знань

1. Сформулюйте основні принципи планування. У чому Ви бачите сенс від їх використання?
2. Які форми планування Вам відомі і чим вони відрізняються, які плани формують систему планів підприємства?
3. Які методи планування ви знаєте, як їх можна класифікувати?
4. Що таке бізнес-план? З яких основних розділів складається бізнес-план?
5. Охарактеризуйте основні особливості планування діяльності підприємств ЖКГ.
6. Що таке “комунальний тариф”?
7. Що таке прибуток? Як він обчислюється?
8. За якими ознаками класифікуються витрати на виробництво та реалізацію продукції (послуг).
9. Наведіть алгоритм розрахунку точки беззбитковості.
10. У чому сутність ліквідності?
11. Які методи оцінювання ризику ви знаєте?
12. У чому полягає економічна сутність інвестицій?
13. Охарактеризуйте сутність, мету і завдання інвестиційного менеджменту.
14. Охарактеризуйте умови і основні етапи процесу контролю на підприємстві.
15. Які основні вимоги ставляться до аналітичної інформації?
16. Назвіть основні методичні прийоми (способи) економічного аналізу.
17. В чому суть і значення балансового прийому аналізу?
18. Розкрийте сутність методу «Ряди динаміки».
19. Що таке організація аналітичної роботи? Як здійснюється перевірка доброякісності інформації?
20. Які найважливіші завдання вирішує метод статистичних групувань?
21. Яка роль абсолютних, відносних і середніх величин в економічному аналізі?
22. У чому суть і значення методу ланцюгових підстановок?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

«Управління розвитком підприємства: якість та інновації»

Практичні завдання

Завдання 3.1. Розрахувати показники конкурентоспроможності продукції (верстати токарні) за вихідними даними. Визначити найбільш конкурентоспроможну продукцію. Зробити те саме за допомогою графічних методів.

Вихідні дані

Параметри верстата	Модель, виробник					Вагомість показника
	1	2	3	4	5	
Виліт шпинделя, мм	1340	1250	1600	1600	1250	0,15
Потужність двигуна головного руху, кВт	3	4,1	4	5,5	5,5	0,4
Кількість ступенів частот обертання	12	18	18	24	24	0,1
Кількість подач	8	8	8	24	24	0,1
Вага верстата, кг	3800	3550	4000	4000	4170	0,25
Вартість верстата, ум. од.	6000	7000	7500	7500	7000	

Завдання 3.2. Розглянуте устаткування бере участь у багатьох виробничих процесах. Потрібно вирішити, чи експлуатувати старе, чи купити нове. Вихідні дані для ухвалення рішення мають такий вигляд.

Вихідні дані	Старе устаткування	Нове устаткування
Вартість покупки	--	30000
Залишкова вартість зараз	5000	--
Річні грошові витрати на експлуатацію	25000	7500
Капітальний ремонт зараз	2000	--
Залишкова вартість через 8 років	0	3000
Час проекту	8 років	8 років

Завдання 3.3. Розрахувати показники конкурентоспроможності продукції (холодильник) за вихідними даними.

Показники	Вироби		Базовий виріб
	А	Б	
Технічні:			
об'єм камери, л	200	250	250
термін служби, років	17	15	17
енергоспоживання, кВт-год/рік	230	200	200
температура, бали	7	8	10
дизайн, бали	7	6	10
гарантійний термін, років	2	5	3
Економічні, у. о.:			
роздрібна вартість	250	300	250
вартість доставки	10	15	10
витрати на ремонт	150	150	150
витрати на електроенергію	100	80	80

Завдання 3.4. Визначити найбільш перспективний вид вкладення капіталу за допомогою критерію зведених витрат, а також річний економічний ефект від практичної реалізації найбільш ефективного варіанта, якщо передбачуваний обсяг випуску продукції – 20 000 одиниць. Вихідні дані для розрахунку подані в таблиці.

Вихідні дані

Показник	Базовий варіант	1 варіант	2 варіант
Поточні валові витрати на виробництво одиниці продукції, тис. грн.	1920	1520	1220
Інвестиції (капітальні вкладення), тис. грн.	2620	2020	3020
Нормативний коефіцієнт окупності інвестицій	0,16	0,16	0,16

Завдання 3.5. Промислове підприємство придбало п'ять одиниць обладнання вартістю 7500 грн./од. За рік на кожній одиниці обладнання можна обробити 800 виробів. Ціна виробу – 2600 грн. при собівартості 1580 грн. Термін служби обладнання такого класу – 6 років. Визначити економічний ефект від експлуатації нового обладнання.

Завдання 3.6. Є три варіанти технології виробництва виробу. За даними таблиці розрахувати найбільш ефективний варіант.

Вихідні дані

Показники	Варіант		
	1	2	3
Інвестиції, млн. грн.	22500	27600	19700
Витрати виробництва на один виріб, тис. грн.	13600	14700	13700
Річний обсяг виробництва, тис. шт.	700	1100	2500

Завдання 3.7. Обчислити за скільки років окупляться витрати на придбання ліцензії на виготовлення побутової техніки, а також запуск її у виробництво, якщо вартість ліцензії – 3000 дол., капітальні витрати на її освоєння і випуск – 250 тис. грн. Собівартість машини – 220 грн., ціна продажу – 255,2 грн. Річний обсяг виробництва – 1200 шт. Коефіцієнт переведення іноземної валюти у гривні – 8,5.

Завдання 3.8. Визначити кращий варіант впровадження заходу при таких показниках капітальних вкладень і собівартості річного випуску продукції:

I варіант: $K_1 = 1,0$ млн. грн., $C_1 = 1,2$ млн. грн.;

II варіант: $K_2 = 1,1$ млн. грн., $C_2 = 1,15$ млн. грн.;

III варіант: $K_3 = 1,4$ млн. грн., $C_3 = 1,05$ млн. грн.

Нормативний строк окупності – 5 років.

Завдання 3.9. Вибрати ефективний варіант здійснення капітальних вкладень, використавши дані таблиці.

Вихідні дані

Показники	Варіант 1	Варіант 2
Річний випуск продукції, тис. грн.	100	200
Собівартість одиниці продукції, грн.	25	10
Капітальні вкладення, млн. грн.	2	4

а) управління розвитком технологічних парків;
б) рух інновацій до споживача;
в) державне регулювання інноваційної діяльності;
г) сукупність принципів, форм і методів управління інноваційними процесами.

(4 бали)

3. *Венчурне підприємство – це:*

а) організація, що ризикує;
б) підприємство, що створюється для реалізації інноваційного проекту, пов'язаного із значним ризиком;

в) бізнес-інкубатор;

г) технополіс.

(4 бали)

4. *За причинами виникнення розрізняють інновації:*

а) реактивні;

в) стратегічні;

б) технологічні;

г) соціальні.

(4 бали)

5. *За сферою діяльності підприємства розрізняють:*

а) на вході в підприємство як систему; в) трудові;

в) інновації структури підприємства; г) інновації на виході з підприємства.

(4 бали)

6. *За змістом діяльності розрізняють інновації:*

а) технологічні;

в) виробничі;

б) стратегічні;

г) торговельні.

(4 бали)

7. *За інтенсивністю інноваційних змін розрізняють інновації:*

а) нульового порядку;

в) шостого порядку;

б) виробничі;

г) управлінські.

(4 бали)

8. Світова практика виділяє наступні джерела фінансування інновацій:

- а) державні асигнування;
- б) кредитні ресурси;
- в) кошти некомерційних організацій;
- г) реструктуризація.

(4 бали)

9. Впишіть пропущені слова:

9.1. Якість - це сукупність _____, які обумовлюють її здатність задовольняти _____ відповідно до її призначення.

9.2. Система якості - сукупність _____, методик, _____, необхідних для здійснення управління якістю.

9.3. Стандарт - це _____, виданий і затверджений офіційним органом для постійного використання, що містить _____ або характеристики, спрямовані на _____ результатів.

9.4. Аудит якості - це _____ аналіз, що дозволяє визначити відповідність діяльності й результатів в області якості _____, а також ефективність впровадження заходів і їхня придатність для _____.

(10 балів)

10. У поняття "управління якістю" входять наступні аспекти:

- а) економічні;
- б) технологічні;
- в) технічні;
- г) загальні.

(4 бали)

11. За призначенням стандарти ISO серії 9000 діляться на такі групи:

- а) основні;
- б) по перевірці систем якості;
- в) по категоріях продукції;
- г) глобального характеру.

(4 бали)

12. Аудит якості буває:

- а) внутрішнім;
- б) зовнішнім;
- в) основним;
- г) додатковим.

(4 бали)

13. Проведення внутрішнього аудита системи якості може бути викликано такими причинами:

- а) плановим аналізом ефективності системи якості;
 - б) потребою в удосконалюванні системи якості, необхідністю визначення найбільш ефективних заходів;
 - в) оцінкою заходів, проведених з метою поліпшення якості;
 - г) потребою органа, що видав сертифікат на систему якості.
- (4 бали)

14. Необхідність проведення зовнішнього аудита якості може бути обумовлена такими причинами:

- а) підтвердженням відповідності вимогам, установленим законодавством;
- б) вимогою замовника до підтвердження забезпечення якості;
- в) потребою в удосконалюванні системи якості, необхідністю визначення найбільш ефективних заходів;
- г) виникненням проблем з якістю продукції, необхідністю визначення слабких місць системи.

(4 бали)

Студент _____ гр. _____

Загальна кількість балів тесту – 52.

Таблиця 3. - Критерії оцінки тесту

Відсоток балів, набраних у результаті виконання тестового завдання	Кількість отриманих балів	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS
0 - 25 %	0-13 балів	«Незадовільно»	F
26 – 50 %	14-26 балів	«Незадовільно»	FX
51 – 60 %	27-31 балів	«Задовільно»	E
61 – 70 %	32-36 балів	«Задовільно»	D
71 – 80 %	37-41 балів	«Добре»	C
81 – 90 %	42-46 балів	«Добре»	B
90 – 100 %	47-52 балів	«Відмінно»	A

Запитання для перевірки знань

1. В чому сутність поняття «інноваційний менеджмент»?
2. Які джерела фінансування інновацій ви знаєте?
3. Дайте визначення поняття “інновація”.
4. Що таке інвестиційний процес?
5. Охарактеризуйте особливості правового регулювання інноваційної діяльності.
6. Наведіть основні етапи інноваційного процесу на підприємстві.
7. Які методи пошуку інноваційних ідей ви знаєте?
8. Які організаційні форми інноваційних підприємств ви знаєте?
9. Дайте визначення поняття “якість”.
10. Якими показниками визначається якість продукції (послуг) підприємств?
11. Назвіть показники, які відображають властивості продукції, згідно із загальновизнаною класифікацією.
12. Що таке система якості? Охарактеризуйте її призначення.
13. Дайте визначення поняття “управління економікою якості”.
14. Проаналізуйте механізм проведення зовнішнього та внутрішнього аудита якості.
15. Охарактеризуйте сферу застосування стандартів підприємств, галузевих і національних стандартів.
16. Проаналізуйте структуру стандартів ISO серії 9000.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бубенко П.Т., Дворкін С.В. Конспект лекцій з дисципліни “Інноваційний менеджмент” (для студентів 5-6 курсів денної і заочної форм навчання спеціальності 7.050107 “Економіка підприємства”) – Харків: ХНАМГ, 2007 – 75 с.
2. Васильков В. Г. Організація виробництва: Навч. посібник. - К.: КНЕУ, 2003. - 500 с.
3. Економіка й організація інноваційної діяльності: Навч. посібник/ І.І. Цигилик, С.О. Кропельницька, О.І. Мозіль – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 128 с.
4. Економіка підприємства / За ред. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2004.
5. Закон України “Про житлово-комунальні послуги” від 24.06 2004р. № 1875-4.
6. Закон України “Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки” від 24.06.2004.
7. Иванов И. Инновационный менеджмент: Учебник – М.: Баро-пресс, 2001 - 288с.
8. Карлова О.А. Організація виробництва на підприємствах міського господарства: Навч. посібник. – Х.: ХНАМГ, 2006. – 385 с.
9. Ковалев В.В. Финансовый анализ: Управление капиталом. Выбор инвестиций. Анализ отчетности.—2-е изд., перераб. и доп.—М.: Финансы и статистика, 2000.—512 с.
10. Колот А.М. Мотивація персоналу: Підручник.— К.: КНЕУ, 2002. – 337 с.
11. Костюк В.О. Техніко-економічний аналіз діяльності підприємств міського господарства. –Х.: ХДАМГ, 2002. – 162с.
12. Мескон М. Основы менеджмента. – М.: Дело, 2002. – 704 с.
13. Михайлов Р.А., Модиц Т.В., Молчанов Н.Н., Шарахин П.С. Управление инновационными проектами. - СПб.: Питер, 2001.

14. Немцов В.Д. Стратегічний менеджмент: Навч. посібник / В.Д. Немцов, Л.Є. Довгань. - К.: УВПК ЕксОб, 2002. - 560 с.
15. Планування діяльності підприємства / За заг. ред. В.Є. Маслюка.- К.: КНХ, 2002.- 252 с.
16. Славута О.І. Економіка підприємства: Конспект лекцій для студентів спеціальності “Економіка підприємств міського господарства” .– Х.: ХНАМГ, 2001.
17. Страховий та інвестиційний менеджмент: Підручник / Під керівн. і наук. ред. В.Г. Федоренка, В.Б. Захожая та ін. – К.: МАУП, 2002. – 344с.
18. Тарасюк Г.М. Планування діяльності підприємства. – К.: Каравела, 2005.
19. Телятник С.В., Тітяєв В.І. Економіка та організація виробництва: Конспект лекцій для студентів 4-5 курсів денної і заочної форм навчання спеціальностей 6.092200 “Електричний транспорт” і 6.092200 «Транспортні системи». - Харків: ХНАМГ, 2008.- 150с.
20. Фомичев С.К. Основы управления качеством: Учеб. Пособие / Под ред. С.К. Фомичев, А.А. Старостина, Н.И. Скрыбина. – К.: МАУП, 2002. – 192 с.
21. Юр`єва Т.П. Економіка міського господарства: Навч.посібник. / За ред. Т.П.Юр`євої. – Харків: ХДАМГ, 2002. – 750 с.
22. <http://www.minjkg.gov.ua> - сайт Міністерства з питань ЖКГ України.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки до виконання практичних завдань з курсу «Організація та управління на підприємствах ЖКГ» (для студентів денної форми навчання спеціальностей 7.092203, 8.092203 – «Електромеханічні системи автоматизації та електропривод»).

Укладачі: Сергій Володимирович Дворкін,
Сергій Вікторович Телятник

Відповідальний за випуск: доц. В.О.Костюк

Редактор: М.З.Аляб'єв

Верстка: І.В. Волосожарова

План 2009, поз. 393М

Підп. до друку 03.11.09
Друк на ризографі.
Тираж 50 прим.

Формат 60 * 84 1/16
Умовн.-друк. арк. 1,4
Замовл. №

Папір офісний
Обл.- вид. арк. 1,7

61002, Харків, ХНАМГ, вул. Революції, 12

Сектор оперативної поліграфії ЦНІТ ХНАМГ,
61002, Харків, вул. Революції, 12